

**L'ENVELLIMENT A LES ILLES BALEARS:
PERFIL DEMOGRÀFIC DE LA POBLACIÓ
DE SEIXANTA-CINC ANYS O MÉS**

L'envelliment a les Illes Balears: perfil demogràfic de la població de seixanta-cinc anys o més

Silvia Carretero Quevedo

Resum

Tots els indicadors situen les Illes Balears com una autonomia en què l'envelliment de la població es produeix a un ritme més lent. Segons la revisió del primer de gener de 2008, la comunitat autònoma tenia una edat mitjana de trenta-nou anys, un índex d'envelliment del 85% i un índex de dependència del 18%, fet que la col·loca en una posició allunyada de les comunitats autònomes més envellides. Actualment, és una de les poques autonomies en què la població més jove de setze anys és superior a la de més edat i, simultàniament, el seu índex de longevitat i d'esperança de vida en els trams d'edat superiors presenta uns valors semblats als de la mitjana nacional. L'estructura de la població resident de seixanta-cinc anys i més està formada pels supervivents (vuit de cada deu) de generacions nascudes en les tres primeres dècades del segle XX, que varen viure situacions especialment difícils. Però, a més, a partir de l'any 2005 es començaren a incorporar les generacions nascudes a la dècada dels quaranta, constituïdes per unes cohorts amb característiques molt diferenciades, que són l'avantsala dels canvis que es produiran en un futur.

Resumen

Todos los indicadores sitúan a las islas como una autonomía en la que el envejecimiento de la población se está produciendo a un ritmo más lento. Según la revisión del 1-1-2008 la comunidad autónoma tenía una edad media de 39 años, un índice de envejecimiento del 85% y un índice de dependencia del 18% que la coloca en una posición alejada de las comunidades autónomas más envejecidas. Actualmente es una de las pocas autonomías en la que la población menor de 16 años es superior a la de mayor edad y simultáneamente su índice de longevidad y esperanza de vida en los tramos de edad superiores presentan unos valores similares a los de la media nacional.

La estructura de la población residente de 65 y más años está formada por los supervivientes (8 de cada diez) de generaciones nacidas en las tres primeras décadas del siglo XX y que vivieron situaciones especialmente difíciles. Pero además a partir del año 2005 se empiezan a incorporar las generaciones nacidas en la década de los 40 constituidas por unas cohortes con características muy diferenciadas que son la antesala de los cambios que se van a producir en el futuro.

1. Introducció

La població de les Illes Balears de seixanta-cinc anys o més, segons les dades provisionals de la revisió del padró el primer de gener de 2009, va ascendir a 150.177 residents (13,7%); d'aquests, amb un creixement anual de més de quatre mil persones i una variació relativa del 3%.

Taula 1 | Població de 65 anys o més segons comunitat autònoma de residència

Revisió del padró 1-1-2009. Dades provisionals	Població	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i més	% 65 o més	Índex de longevitat
Espanya	46.661.950	1.954.495	1.874.577	1.737.803	1.224.908	989.047	16,67	12,71
Andalusia	8.285.692	331.155	307.641	277.218	178.760	129.237	14,77	10,56
Aragó	1.342.926	58.392	59.187	61.200	45.910	39.221	19,65	14,86
Astúries	1.085.110	50.125	54.822	56.388	41.673	34.055	21,85	14,37
I. Balears	1.094.972	42.653	35.817	30.855	22.005	18.847	13,72	12,55
Canàries	2.098.593	82.585	72.046	57.477	34.286	26.344	13,00	9,66
Cantàbria	589.043	24.013	24.906	25.005	18.658	15.583	18,36	14,41
Castella i Lleó	2.560.031	123.030	128.135	130.918	101.776	90.303	22,43	15,73
Castella-la Manxa	2.079.401	79.830	85.785	86.216	63.275	50.414	17,58	13,79
Catalunya	7.467.423	301.368	289.409	268.826	196.244	161.633	16,30	13,28
Com. Valenciana	5.084.502	230.661	208.468	178.994	124.231	92.877	16,43	11,12
Extremadura	1.100.000	47.585	51.104	49.942	34.505	26.176	19,03	12,51
Galícia	2.794.796	142.624	146.730	138.398	96.775	87.247	21,89	14,26
Madrid	6.360.241	243.745	220.326	198.258	139.589	119.071	14,48	12,93
Múrcia	1.445.410	51.027	50.555	44.372	30.824	20.678	13,66	10,47
Navarra	629.569	26.551	24.330	23.634	18.156	16.187	17,29	14,87
País Basc	2.171.243	100.867	97.995	93.360	66.046	51.264	18,86	12,52
La Rioja	321.025	13.409	12.900	13.219	10.011	8.435	18,06	14,55
Ceuta	78.591	2.691	2.320	1.906	1.111	744	11,16	8,48
Melilla	73.382	2.184	2.101	1.617	1.073	731	10,50	9,49

Font: Institut Nacional d'Estadística

Tant el resultat definitiu de l'any 2008 com el provisional del 2009 situen l'arxipèlag com una de les autonomies amb el pes relatiu d'aquest col·lectiu més baix, encara que la seva evolució convergeix a la mateixa situació que es produeix a tots els països desenvolupats; alguns, amb més d'un 15% de la població en aquest tram d'edat. Les societats de la posttransició demogràfica, després del descens de la natalitat que va produir l'augment percentual del grup de gent gran (el denominat envelliment per la base de la piràmide), es troben en un cicle demogràfic que es caracteritza perquè l'augment de la proporció de la gent gran no solament ve causat per una proporció més petita de joves sinó també per l'augment del volum de persones que arriben i superen els seixanta-cinc anys. En aquesta etapa es combinen simultàniament una reduïda taxa de mortalitat infantil i una baixa natalitat amb una millora en la supervivència en totes les edats i especialment en els trams superiors de la piràmide. En conseqüència, arriben més efectius a edats cada vegada més altes i, a més, viuen més, situació que no es veu compensada per la natalitat ni pels fluxos immigratoris. La variació relativa del grup d'edat, tant si es refereix al conjunt de la població de seixanta-cinc i més anys com al subconjunt dels que en una data donada tenien vuitanta-cinc o més anys, en gairebé tot el territori nacional, ha estat més elevada que l'obtinguda per al total de la població. Aquest indicador reflecteix perfectament el canvi estructural que es genera en la població.

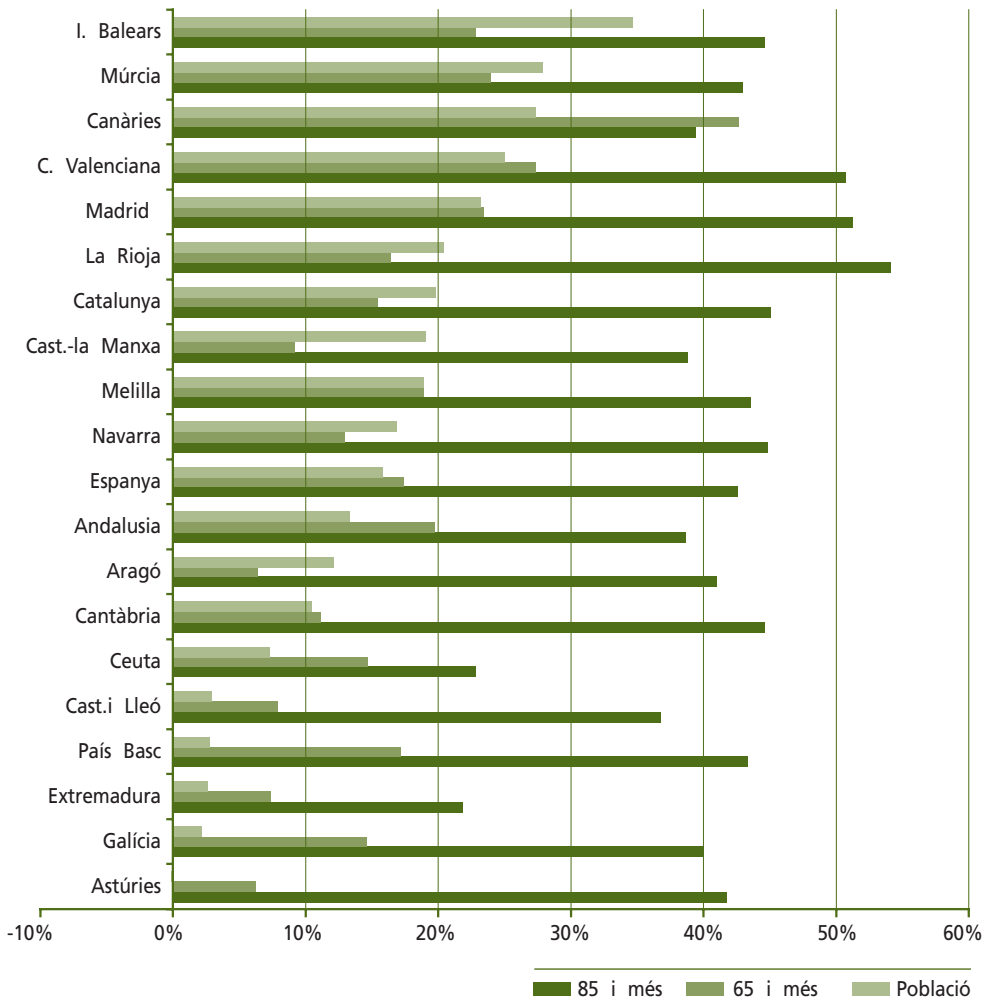
El context nacional i mundial, així com els indicadors generals que descriuen aquest col·lectiu, són similars a l'any anterior; per això ens remetem a la publicació de l'any passat i a l'informe 2008 *Los mayores en España* publicat per l'IMSERSO. L'exposició que segueix sintetitza les característiques demogràfiques d'estructura i composició de les generacions que durant l'any 2007 varen fer seixanta-cinc anys o més, per a la qual cosa s'utilitza com a font referent la revisió del padró del 2008.

La causa fonamental de l'envelliment de la població és la reducció de la natalitat que a Espanya, i a les Illes, es va iniciar a la segona meitat dels anys setanta i es va perllongar durant les dues dècades següents. L'efecte que el comportament de la natalitat va tenir sobre la piràmide d'edat va ser l'estrenyiment de la base i l'augment percentual de la població de gent gran. En el cas concret de les Illes Balears, la corba de la natalitat després del període del *baby boom*—en el qual s'arriben a taxes de natalitat per sobre del 15‰, amb un màxim de naixements entre 1973 i 1976— continua amb un cicle descendent dels naixements anuals que s'estén fins al primer quinquenni dels noranta i arriba entre 1994 i 1996 al seu límit més baix, dates en les quals el nombre de naixements va ser similar al de 1960.

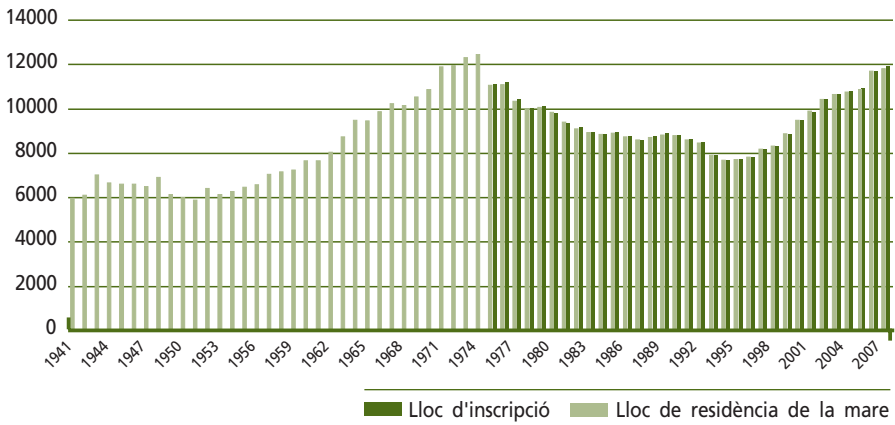
No obstant això, a les Illes Balears en cap moment s'ha arribat als mínims d'altres autonomies; al contrari, ha estat una de les comunitats autònomes que durant aquest interval aproximat de vint anys ha mantingut les taxes brutes anuals més elevades: el 1975

la taxa bruta de natalitat va ser de 18,9‰ mentre que el 1995 va ser de 10,3‰; la mitjana nacional per als mateixos anys va ser de 18,8‰ i 9,2‰. En el mateix període, el nombre mitjà de fills per dona va passar de 2,8 a 1,3. En els últims anys s'ha produït una lleu recuperació de la natalitat, fonamentalment gràcies a l'aportació de les mares estrangeres (més del 30% dels nascuts a les Illes Balears el 2008) i a l'entrada a la maternitat de les dones nascudes durant el *baby boom* que havien retardat el seu calendari de fecunditat, la qual cosa ha contribuït parcialment que el procés d'envelliment s'alenteixi.

Gràfic 1 | Variació 2008/1998: comparatiu població 65 i més i 85 i més

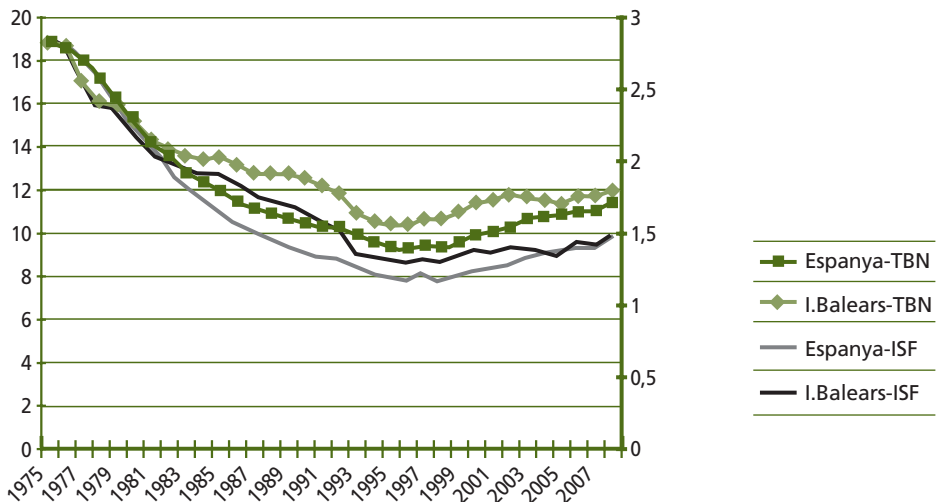

Gràfic 2 | Evolució dels naixements. Illes Balears

Font: Naixements: sèrie històrica. Institut Nacional d'Estadística

Gràfic 3 | Evolució de les taxes brutes de natalitat i ISF. Espanya i Illes Balears

Font: Indicadors demogràfics. Institut Nacional d'Estadística

Però, a més, el descens de la natalitat tindrà una altra conseqüència sobre l'estructura de la població. Les generacions nascudes durant el període del *baby boom* —que s'han vist engrandides per la incorporació dels fluxos immigratoris recents i menys reduïdes per la

mortalitat— constitueixen una tercera part de la població espanyola i també de la illenca. Aquestes generacions l'any 2020 iniciaran la seva incorporació a l'edat de seixanta-cinc anys i l'any 2040 la majoria haurà arribat a l'edat de la jubilació. La seva dimensió repercutirà en l'estructura de la població, la piràmide d'edat acabarà per eixamplar-se en el vèrtex i adoptar el perfil característic de les poblacions envellides, amb bases estretes i vèrtexs amples. La repercussió d'aquests canvis en l'estructura de la població requereix nous plantejaments en tots els àmbits socials, econòmics, familiars, geriàtrics, etc., per adaptar-se a les demandes que es generaran. En definitiva, l'envelliment de la població és una manifestació del desenvolupament social i econòmic, que implica una transformació de la societat i una adequació dels models actuals a les necessitats que ineludiblement es plantejaran en el futur. Aquesta transformació exigeix una actitud positiva, lluny de catastrofismes, però realista, que permeti el desenvolupament de polítiques socials amb la suficient previsió per adequar els sistemes actuals —protecció social, sanitaris, infraestructures— a les exigències de la societat futura.

Un altre factor relacionat amb l'envelliment és la mortalitat. En una primera etapa, la reducció de les taxes de mortalitat infantil durant tot el segle XX, i principalment a partir de la segona meitat del segle, va afavorir que les diferents generacions que varen anar naixent es veiessin menys reduïdes en l'etapa infantil. Els avenços sanitaris, a més, es varen estendre a la resta d'edats, de manera que la millora de les taxes de mortalitat va produir l'augment de l'esperança de vida i la reducció de la probabilitat de morir. A l'informe de l'IMSERSO del 2008 es descriu el procés que al llarg del segle XX es va experimentar. El 1900, només un terç de la població espanyola seguia viva en complir seixanta-cinc anys; l'any 2000, el 90% de les persones varen superar aquesta edat. Es redueixen les taxes de mortalitat infantil a nivells molt baixos (a les Illes Balears, per exemple, el 1975 la taxa era de 16‰, mentre que en els últims 8 anys es mou entorn del 3,5‰) i també es redueixen les taxes de mortalitat en les edats adultes, amb la qual cosa el nombre de persones que arriba a seixanta-cinc anys és més gran. A això cal afegir els avenços sanitaris assolits pel que fa a aquest grup d'edat, que també ha millorat la seva probabilitat de supervivència i que, per tant, ha augmentat la seva expectativa de vida.

L'indicador que sintetitza més bé els avenços realitzats en aquesta matèria és l'esperança de vida. En les taules de mortalitat calculades per elaborar les projeccions a curt termini publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'esperança de vida en néixer a les Illes Balears el 2008 es va estimar en 78,5 anys per als barons i 84,6 per a les dones i el 2017, 80,3 i 86,1, respectivament. En el cas de les persones més grans de seixanta-quatre anys, l'esperança de vida és de 17,8 anys per als homes i 21,9 per a les dones el 2008 i de 18,9 i 23,1 anys, respectivament, el 2017. Els diferents investigadors han debatut àmpliament sobre si l'augment de l'esperança de vida té un límit i si és possible obtenir més millores en les probabilitats de mort en les edats superiors; és un debat ardu sobre el qual no s'ha arribat a un consens. La veritat és que les dades anuals de mortalitat donen suport als que defensen la teoria que encara és possible reduir les probabilitats de mort, ja que els avenços en el camp sanitari així ho confirmen.

Taula 2 | Esperança de vida projectada. Illes Balears

Edat	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Esperança de vida en néixer										
Homes	0	78,48	78,71	78,93	79,14	79,35	79,56	79,75	80,15	80,34
Dones	0	84,65	84,82	85,00	85,17	85,34	85,49	85,65	85,94	86,08
Homes										
	65	17,82	17,94	18,07	18,19	18,31	18,43	18,54	18,65	18,88
	70	14,17	14,27	14,38	14,48	14,58	14,68	14,77	14,86	15,05
	75	10,93	11,01	11,10	11,17	11,25	11,33	11,40	11,47	11,61
	80	8,17	8,23	8,29	8,34	8,40	8,45	8,50	8,55	8,66
	85	5,93	5,96	6,00	6,04	6,08	6,11	6,15	6,22	6,25
	90	4,20	4,22	4,25	4,27	4,30	4,32	4,34	4,37	4,41
	95	2,91	2,93	2,95	2,97	2,98	3,00	3,01	3,03	3,06
	100	1,88	1,90	1,91	1,93	1,94	1,96	1,97	1,99	2,01
Dones										
	65	21,99	22,12	22,26	22,38	22,50	22,61	22,73	22,84	23,05
	70	17,68	17,80	17,92	18,03	18,14	18,24	18,35	18,45	18,64
	75	13,66	13,76	13,86	13,96	14,06	14,15	14,24	14,33	14,50
	80	10,06	10,14	10,23	10,31	10,39	10,46	10,54	10,61	10,75
	85	7,03	7,09	7,16	7,22	7,28	7,33	7,39	7,45	7,55
	90	4,70	4,74	4,79	4,83	4,87	4,91	4,95	4,99	5,06
	95	3,07	3,10	3,13	3,15	3,18	3,20	3,23	3,25	3,30
	100	2,14	2,17	2,20	2,22	2,25	2,27	2,30	2,32	2,37

Font: Proyecciones a curt termini (2008-20018). Institut Nacional d'Estadística

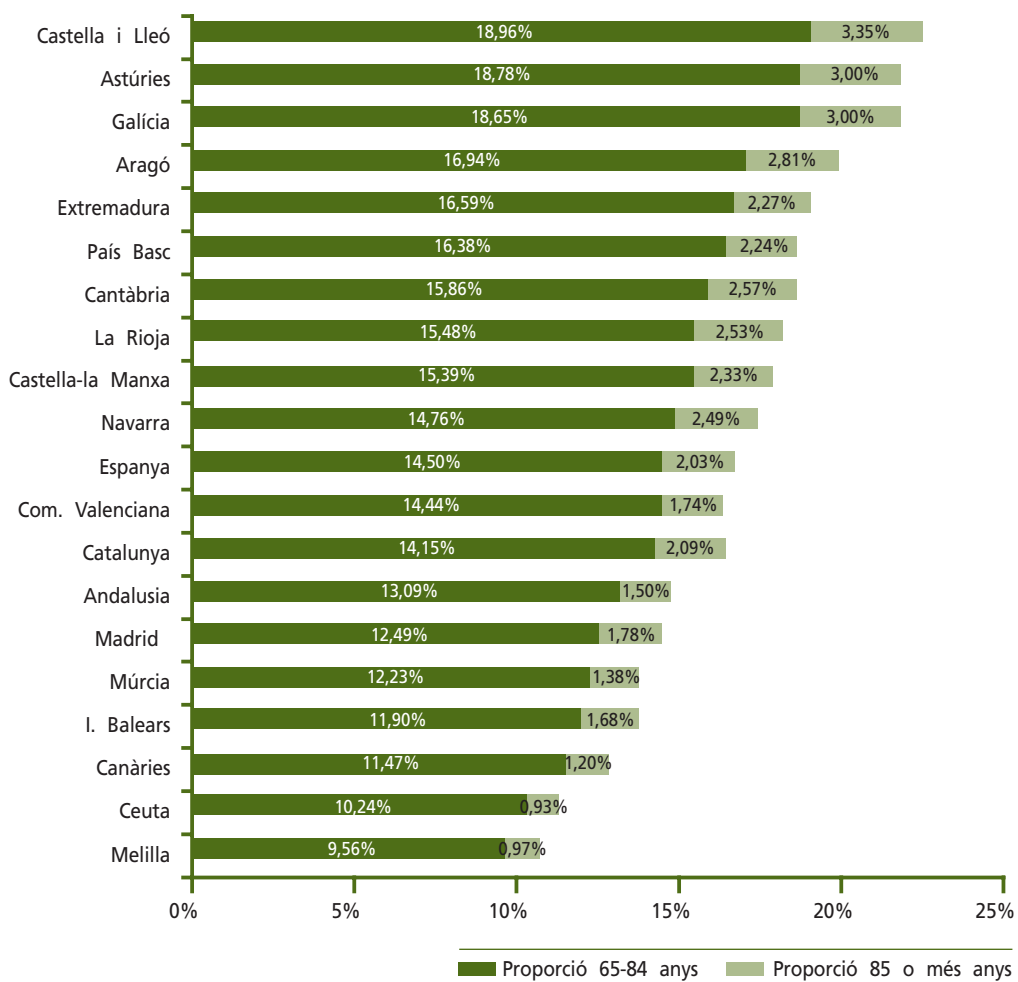
L'evolució de la mortalitat ha influït en el fet que el nombre de persones que arriben a edats més elevades augmenti. La reducció de la mortalitat infantil durant la primera meitat del segle XX va produir que les generacions que varen anar naixent fossin més completes i que el percentatge dels joves augmentàs; a llarg termini, aquestes generacions més plenes i beneficiades per una mortalitat més baixa en totes les edats passen a formar part del grup de les persones grans, que al seu torn també han experimentat millores en el risc de morir, la qual cosa determina que els efectius que arriben a edats elevades siguin més nombrosos.

El tercer factor que influeix en el procés d'envelliment de la població és el moviment migratori. A les Illes Balears, paradoxalment, i també en altres autonomies, ha tingut un efecte rejuvenidor, ja que la intensitat de la immigració, amb un patró estructural jove, no s'ha vist contrarestada per l'emigració. Aquest factor té incidència en les poblacions que experimenten una forta emigració i potser és més indicatiu en el cas de l'estudi dels desplaçaments geogràfics entre zones rurals i urbanes i en el cas de les illes en l'estudi dels municipis d'interior i els municipis turístics.

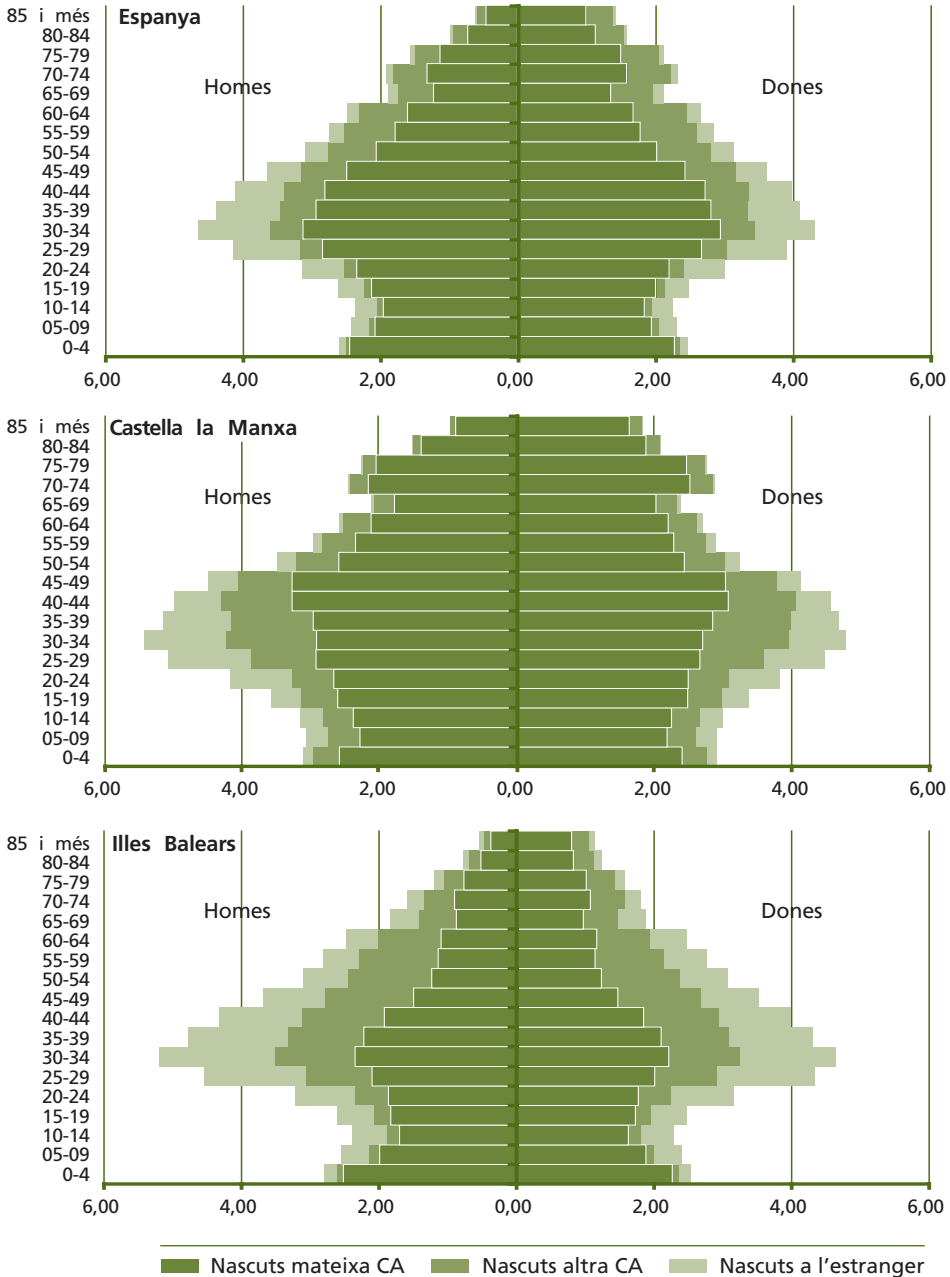
En el conjunt de la nostra comunitat autònoma, bona part dels efectius que han entrat en l'última dècada han passat a engrossir les edats joves/adultes en edat laboral i, a més, han ajudat positivament a la recuperació, possiblement eventual, de la natalitat. A molt curt termini, han contribuït a retardar el procés d'envelliment de les Illes Balears; a curt termini, caldrà veure si aquestes generacions engrandides per la immigració arriben així a l'edat dels seixanta-cinc anys o tornaran a reduir el seu nombre per una nova emigració dels actuals immigrants. Entre les hipòtesis que es tenen en compte, s'estableix que al voltant d'un 20% de les cohorts immigratòries acabaran per tornar a emigrar en un interval de vuit anys. Sigui quin sigui el seu futur, l'efecte immediat a l'arxipèlag ha estat que l'edat mitjana mantingui un ritme d'augment desaccelerat, molt més lent que en altres autonomies, i que la proporció de les persones grans no només no augmenti sinó que es redueixi.

En la publicació de l'any anterior, es destacava que la comunitat autònoma de les Illes Balears era una de les autonomies menys envellides per tres motius: d'una banda, la seva taxa de natalitat s'ha mantingut, malgrat que ha experimentat un descens important, en un nivell superior al de la resta de gairebé totes les autonomies; d'altra banda, la intensitat dels recents corrents migratoris procedents de l'estranger, amb un patró d'edat jove, ha incidit en el fet que l'edat mitjana de la població no augmenti. Aquest conjunt de circumstàncies pròpies de la nostra comunitat autònoma donen un perfil a la seva piràmide d'edat menys envellit que la majoria de les altres comunitats autònomes.

Gràfic 4 | *Proporció 65-84 anys i 85 o més per CA. Rev. padró 1-1-2008*

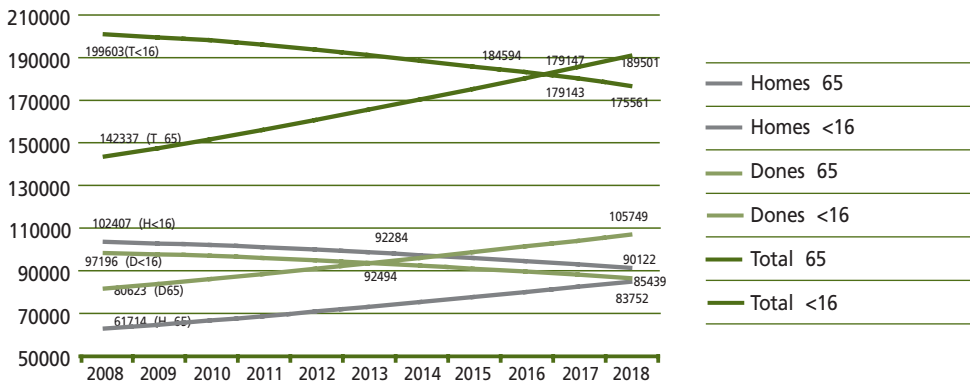

Gràfic 5 | Piràmide d'edat (%) segons la revisió del padró 1-1-2008: Espanya, Castella-la Manxa i Illes Balears

Les diferències específiques de la població illenca es demostren en els resultats que proporcionen l'índex d'envelliment, l'edat mitjana i l'índex de dependència. De fet, a la mitjana nacional, el nombre de persones grans és superior al nombre de persones més joves de setze anys des de 1999, mentre que a les Illes Balears encara no s'ha produït aquesta inversió de dades i no es produirà fins al voltant de l'any 2017, quan per primera vegada es preveu que la població de les Illes Balears de seixanta-cinc anys o més sigui superior a la de joves de més de setze anys; l'encreuament en les dones es produirà abans que en els homes, a causa de la seva supervivència més alta.

Gràfic 6 | Població estimada 2008-2018 edat <16 i 65 i més. Illes Balears

D'altra banda, la proporció de persones grans amb relació al total de la població es manté allunyada del 20% que caracteritza els països i les comunitats autònomes més envellits: l'índex de dependència i l'edat mitjana continuen augmentant encara que més lentament que en altres àrees geogràfiques i l'índex de longevitat, així com l'esperança de vida, es col·loquen en un lloc intermedi i pròxim a la mitjana nacional.

Mentre que Espanya és un dels quatre països més envellits, el percentatge de la població de seixanta-cinc anys o més de les Illes Balears en aquest rànquing se situaria en el lloc novè, abans que els Estats Units. Pel que fa als països de la Unió Europea dels 15 (17%), el percentatge de població de les Illes Balears és més petit en tres punts (13,6%) i la diferència és similar si es compara amb la Unió Europea dels 27 (16,9%), només Irlanda, Xipre i Eslovàquia presenten percentatges més petits; Polònia, Malta i Lituània tenen valors semblants i la resta de països tenen valors més alts.

Taula 3 | *Indicadors. Revisió del padró 1-1-2008*

	Població	Pob. 65 i més	Pob. 85 i més	Edat mitjana	Total 65 i més (% sobre pob. total CA)	65-84 anys (% sobre total pob. CA)	85 i més (% sobre total pob. CA)	Índex envelliment (65 i més/ pob. <16)	Índex dependència (pob. 65 i més/pob. 16-64)	Índex de longevitat	Estrangers 65 i més/ pob. 65 i més
Espanya	46.157.822	7.632.925	938.040	40,91	16,54%	14,50%	2,03%	107,30%	24,30%	12,29%	3,35%
Andalusia	8.202.220	1.196.446	122.989	39,04	14,59%	13,09%	1,50%	83,99%	21,44%	10,28%	4,23%
Aragó	1.326.918	262.071	37.237	43,07	19,75%	16,94%	2,81%	141,34%	29,80%	14,21%	0,72%
Astúries	1.080.138	235.315	32.440	45,75	21,79%	18,78%	3,00%	201,95%	32,31%	13,79%	0,51%
I. Balears	1.072.844	145.680	17.987	39,32	13,58%	11,90%	1,68%	85,12	19,27%	12,35%	11,42%
Canàries	2.075.968	263.025	24.971	38,75	12,67%	11,47%	1,20%	79,22%	17,76%	9,49%	10,90%
Cantàbria	582.138	107.295	14.972	42,99	18,43%	15,86%	2,57%	138,66%	27,00%	13,95%	0,70%
Castella i Lleó	2.557.330	570.332	85.580	44,88	22,30%	18,96%	3,35%	178,55%	34,20%	15,01%	0,42%
Castella-la Manxa	2.043.100	362.035	47.631	40,69	17,72%	15,39%	2,33%	109,10%	26,83%	13,16%	0,57%
Catalunya	7.364.078	1.195.955	153.698	40,81	16,24%	14,15%	2,09%	103,94%	23,84%	12,85%	2,22%
Com. Valenciana	5.029.601	813.360	87.312	40,61	16,17%	14,44%	1,74%	103,68%	23,70%	10,73%	11,00%
Extremadura	1.097.744	207.063	24.923	41,66	18,86%	16,59%	2,27%	119,90%	28,84%	12,04%	0,52%
Gàlícia	2.784.169	602.862	83.479	44,67	21,65%	18,65%	3,00%	178,07%	32,72%	13,85%	0,67%
Madrid	6.271.638	895.421	111.932	39,77	14,28%	12,49%	1,78%	91,47%	20,36%	12,50%	2,02%
Múrcia	1.426.109	194.028	19.672	37,93	13,61%	12,23%	1,38%	74,30%	19,98%	10,14%	4,25%
Navarra	620.377	107.019	15.451	41,52	17,25%	14,76%	2,49%	110,41%	25,70%	14,44%	0,86%
País Basc	2.157.112	401.664	48.312	43,24	18,62%	16,38%	2,24%	137,61%	27,44%	12,03%	0,53%
La Rioja	317.501	57.178	8.038	41,94	18,01%	15,48%	2,53%	122,36%	26,77%	14,06%	0,87%
Ceuta	77.389	8.649	721	35,75	11,18%	10,24%	0,93%	51,14%	16,69%	8,34%	2,32%
Melilla	71.448	7.527	695	34,90	10,53%	9,56%	0,97%	44,66%	15,99%	9,23%	5,89%

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia

Taula 4 | Evolució dels indicadors d'envelliment 1998-2008

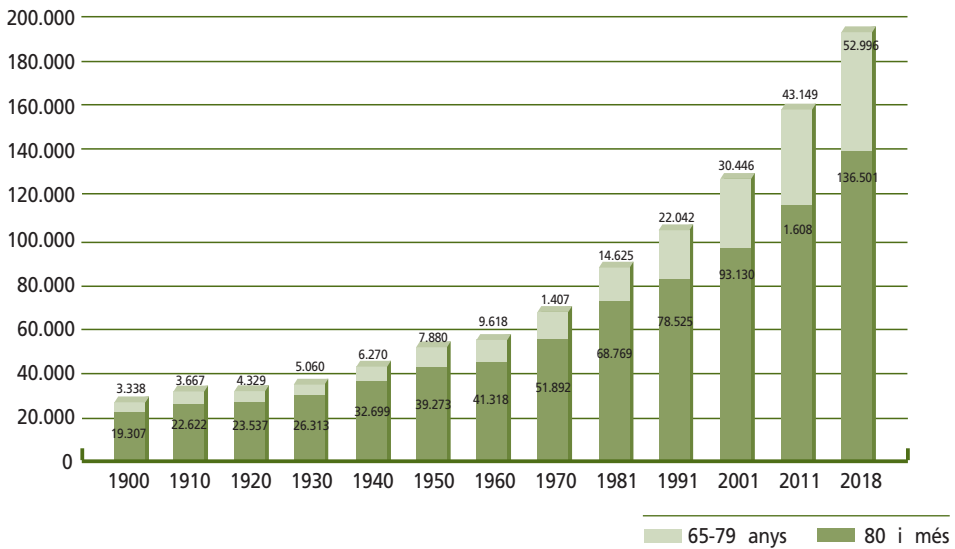
Espanya	Total població	0-15 anys	16-64 anys	65 i més	Edat mitjana	% Pob. 65 i més anys	Pob. 65 i més /pob. <16	Índex de dependència	Índex de longevitat	Ràtio masculinitat 65 i més anys
1998	39.852.651	6.570.529	26.778.352	6.503.770	39,37	16,32%	98,98%	24,29%	10,12%	72,04%
1999	40.202.160	6.447.963	27.014.636	6.739.561	39,75	16,76%	104,52%	24,95%	10,27%	72,36%
2000	40.499.791	6.382.301	27.275.348	6.842.142	39,94	16,89%	107,20%	25,09%	10,50%	72,38%
2001	41.116.842	6.322.155	27.757.134	7.037.553	40,23	17,12%	111,32%	25,35%	10,80%	72,66%
2002	41.837.894	6.367.677	28.300.782	7.169.435	40,32	17,14%	112,59%	25,33%	10,68%	72,84%
2003	42.717.064	6.497.543	28.942.901	7.276.620	40,39	17,03%	111,99%	25,14%	10,70%	72,99%
2004	43.197.684	6.571.054	29.325.621	7.301.009	40,51	16,90%	111,11%	24,90%	10,86%	72,95%
2005	44.108.530	6.719.131	30.057.132	7.332.267	40,60	16,62%	109,13%	24,39%	11,13%	72,88%
2006	44.708.964	6.825.177	30.399.395	7.484.392	40,73	16,74%	109,66%	24,62%	11,38%	73,26%
2007	45.200.737	6.927.730	30.741.181	7.531.826	40,86	16,66%	108,72%	24,50%	11,76%	73,47%
2008	46.157.822	7.113.961	31.410.936	7.632.925	40,91	16,54%	107,30%	24,30%	12,29%	73,69%
Illes Balears	Total població	0-15 anys	16-64 anys	65 i més	Edat mitjana	% Pob. 65 i més anys	Pob. 65 i més /pob. <16	Índex de dependència	Índex de longevitat	Ràtio masculinitat 65 i més anys
1998	796.487	138.645	539.235	118.607	39,61	14,89%	85,55%	22,00%	10,49%	72,98%
1999	821.817	140.160	558.207	123.450	38,84	15,02%	88,08%	22,12%	10,63%	73,58%
2000	845.628	140.920	579.600	125.108	38,89	14,79%	88,78%	21,59%	10,88%	73,76%
2001	878.627	143.524	606.835	128.268	38,92	14,60%	89,37%	21,14%	11,02%	73,98%
2002	916.968	148.117	637.829	131.022	38,83	14,29%	88,46%	20,54%	11,16%	74,50%
2003	947.361	152.503	661.475	133.383	38,86	14,08%	87,46%	20,16%	11,29%	74,86%
2004	955.045	154.350	668.255	132.440	38,89	13,87%	85,80%	19,82%	11,49%	74,54%
2005	983.131	157.921	690.514	134.696	39,04	13,70%	85,29%	19,51%	11,59%	74,66%
2006	1.001.062	160.423	702.127	138.512	39,24	13,84%	86,34%	19,73%	11,87%	75,82%
2007	1.030.650	164.681	724.915	141.054	39,31	13,69%	85,65%	19,46%	12,01%	76,43%
2008	1.072.844	171.146	756.018	145.680	39,32	13,58%	85,12%	19,27%	12,35%	77,20%

Font: Revisions del padró anuals. Institut Nacional d'Estadística

1.1. Perfil demogràfic de la població de seixanta-cinc anys o més

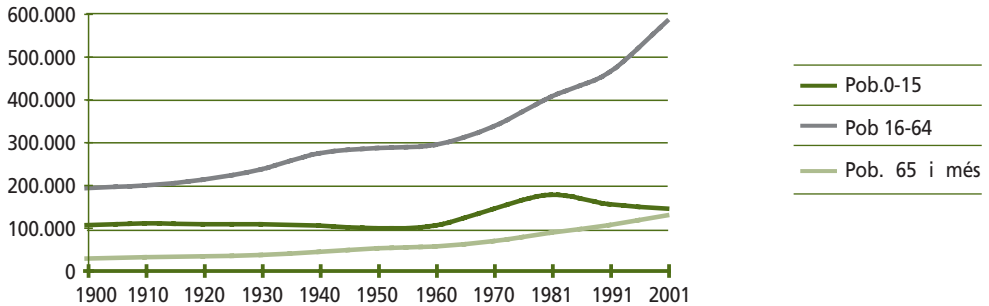
A pesar d'això, la tendència envers un envelliment més gran s'intensifica amb l'arribada al grup d'edat de seixanta-cinc anys o més de generacions més plenes que substitueixen les generacions nascudes els primers anys del segle XX. Segons el cens de la població de 1900, a les Illes Balears residien 22.645 persones de seixanta-cinc anys o més; a principis del segle XXI, amb aquesta edat es varen censar 123.576 persones. En l'interval d'un segle, la població que ha arribat a seixanta-cinc anys s'ha multiplicat gairebé per cinc i el seu pes relatiu s'ha duplicat i ha passat de ser el 7,3% de la població censada el 1900 al 14,7% l'any 2001. Al llarg del temps, els dos grups d'edat extrems evolucionen en sentit invers amb tendència a aproximar-se; de fet, el moment que la població més jove de setze anys passa per primera vegada a ser més petita que la de la gent gran ja s'ha produït en les comunitats autònomes més envellides.

Gràfic 7 | *Evolució de la població: censos de la població i projeccions. Illes Balears*

En les projeccions a curt termini 2008-2018 publicades per l'INE, es preveu que aquest grup d'edat mantindrà una variació anual de creixement constant en la població espanyola de l'ordre del 2%; per al cas de les Illes Balears, la variació es fixa en el 3%, fet que suposa un increment anual de quatre mil persones de la població de seixanta-cinc anys o més a l'inici de l'estimació i s'eleva a cinc mil en els últims anys.

Gràfic 8 | Estructura de la població. Censos de la població. Illes Balears

L'augment d'aquesta població va acompanyat d'unes característiques generacionals específiques. Cadascuna de les cohorts que s'incorporen és el resultat d'unes experiències viscudes en el passat, de manera que en aquest grup d'edat coexisteix un conjunt de persones amb uns perfils demogràfics de vegades molt diferenciats. En la piràmide de la revisió del padró a primer de gener de 2008, l'estructura del grup d'edat de seixanta-cinc anys o més està formada per quaranta-tres generacions, amb experiències vitals diferents, de manera que inclou residents que varen néixer en els trenta primers anys del segle XX, que són generacions ja molt minvades amb unes condicions de vida en la seva infantesa difícils i precàries (sota desenvolupament econòmic, condicions de pobresa, epidèmia de grip el 1918, èxode migratori a Llatinoamèrica o a Europa, alta mortalitat, guerra civil...), al costat d'altres generacions nascudes després de la postguerra, que viuen durant la seva joventut el desenvolupament turístic que converteix les Illes Balears de zona d'emigració a zona de destinació de corrents immigratoris procedents de la resta del territori espanyol o de països europeus i que es varen veure beneficiades per unes condicions sanitàries i econòmiques més bones de les que varen disposar els seus antecessors.

Gràfic 9 | Estructura segons generació. Illes Balears. Rev. padró 1-1-2008

Els canvis que experimentarà l'estructura per edats els pròxims anys són el preàmbul de l'accentuació de l'envel·liment i del desequilibri entre els grups d'edat; l'entrada en aquest grup d'edat de les generacions de la dècada dels quaranta és un principi d'aquests canvis.

L'índex de dependència actual d'Espanya amb relació a la població en edat laboral és del 24%; en el cas de les Illes Balears, no obstant això, és del 19%, atesa la influència que té en l'estructura per edat la forta immigració dels últims deu anys. En el futur, quan entrin en l'edat de jubilació cohorts més plenes, entre aquestes les del *baby boom* (1957-1977), aquest percentatge s'incrementarà, perquè no es veurà compensat per la natalitat.

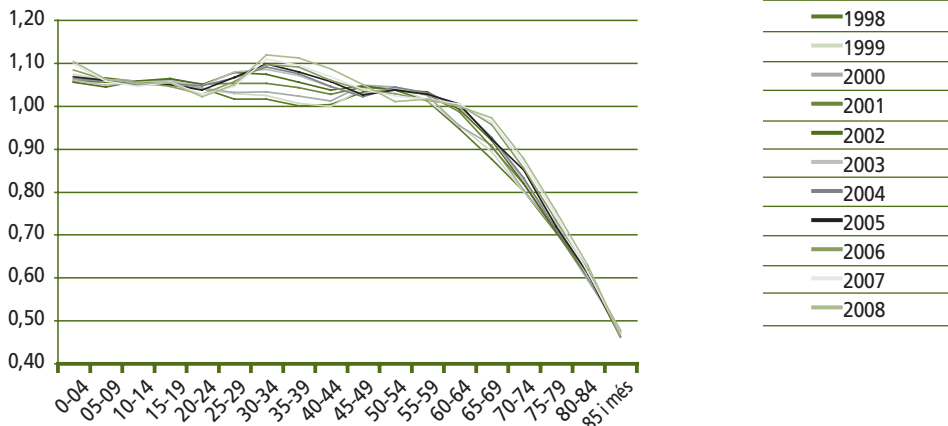
En les hipòtesis plantejades en les projeccions a curt termini de l'INE, en les quals s'introdueix el possible efecte que pot tenir en l'evolució de la població l'actual situació econòmica, s'estima que al voltant de l'any 2017, a les Illes Balears, la proporció de persones més grans de seixanta-cinc anys per primera vegada serà superior a la de les persones més joves de setze anys i l'índex de dependència haurà augmentat quatre punts (28% a Espanya, 23% a les Illes Balears). En l'actualitat, totes les comunitats autònomes, amb l'excepció de les que reben forts corrents immigratoris, presenten una relació de persones grans amb comparació a la població més jove de setze anys superior a 1. En aquestes comunitats autònomes, l'edat mitjana se situa al voltant dels quaranta anys i el percentatge de població de seixanta-cinc anys o més en alguna ja suposa que dos de cada deu residents estan en aquest grup d'edat (percentatge del 20% o més). Les comunitats autònomes amb fort moviment immigratori presenten indicadors menys elevats, entre aquestes les Illes Balears, que es col·loquen entre les que mantenen un ritme més lent en el procés d'envelliment.

El 2001 (revisió del padró 2002), es varen comptabilitzar 131.022 persones més grans de seixanta-cinc anys, el 14,03% de la població; sis anys després, s'havia augmentat la xifra en més de 13.000 persones, amb un total de 145.680 residents i un pes relatiu del 13,6%. El 2007 varen fer seixanta-cinc anys els nascuts el 1942, tres anys després de la Guerra Civil i el començament de la recuperació de la natalitat; el buit existent en les edats situades entre seixanta-set i seixanta-vuit anys correspon al dèficit de naixements (generacions de 1940 i 1939) ocasionat durant la Guerra Civil Espanyola. Els nous jubilats ja mostren canvis en les característiques de les futures persones grans: la seva composició és més heterogènia, el seu accés a condicions sanitàries més bones els assegura una expectativa de vida més alta, el nombre de supervivents és més elevat, les seves condicions socials i econòmiques són més bones..., fins i tot es discuteix la convenció establerta de fixar els seixanta-cinc anys com a edat referent del moment que s'entra en el grup dels «grans». I és que les persones que arriben a l'edat de la jubilació ho fan en unes condicions notablement diferents a etapes anteriors.

L'any 2007, en el grup de les persones grans s'inclouen els supervivents dels nascuts entre 1900 i 1910, a més dels tres primers anys del decenni dels vint, que ja són octogenaris, nonagenaris o fins i tot centenaris i que ja tenien de seixanta-cinc a vuitanta-quatre anys (nascuts entre 1923 i 1942). La seva distribució reflecteix la inèrcia pròpia de la mortalitat, que minva progressivament les diferents generacions amb més intensitat com més velles sigui aquestes, però també reflecteix l'efecte de les millores en supervivència, així com la incidència dels fluxos migratoris i del comportament de la natalitat en les distintes cohorts.

El 56% són dones i el 44%, barons. L'estudi per generació reflecteix la incidència de la mortalitat en cadascun dels sexes; entre els nascuts abans de 1920, el 70% dels supervivents són dones, amb una relació de tres dones per cada home, mentre que en les generacions posteriors es passa a una distribució descendent de 63%, 53% i 50% per a 1920, 1930 i les tres primeres cohorts nascudes en el decenni dels quaranta. La desproporció entre sexes augmenta amb l'edat i s'intensifica entre els nascuts en les tres primeres dècades del segle XX, que varen ser generacions afectades per la Guerra Civil, els efectes de la qual varen afectar principalment el sexe masculí. La disparitat se suavitzarà en els pròxims anys, conforme vagin desapareixent les cohorts que varen viure el conflicte i es redueixi la diferència entre l'expectativa de vida d'homes i dones.

Gràfic 10 | *Ràtio de masculinitat. Illes Balears. (Rev. padrons)*

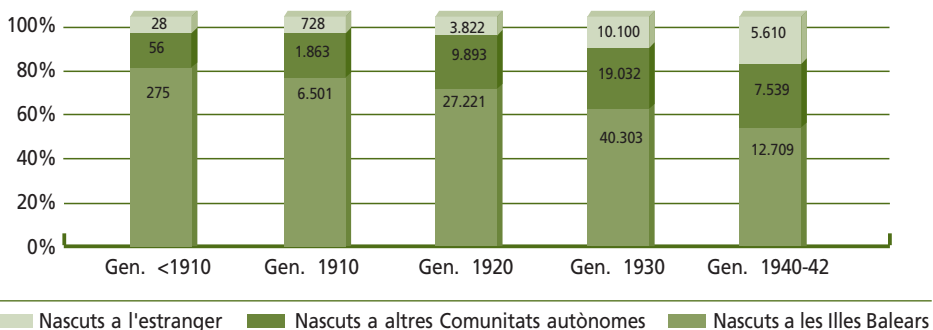
Els canvis estructurals produïts en la piràmide de la població pel comportament dels components demogràfics es manifesten en la ràtio de masculinitat. El nombre d'homes durant tot el segle passat va ser inferior al de les dones i es va mantenir entorn del 0,9; a partir de les dades de la revisió del padró del 2003, per primera vegada l'índex mostra un equilibri entre ambdós sexes. Aquest canvi es deu fonamentalment a les fornades dels fluxos immigratoris que a principi del segle XXI experimenta la comunitat autònoma, fornades que es caracteritzen pel fet de tenir patró jove i preferentment masculí. En gairebé totes les edats, des de llavors es manté un índex lleument favorable als homes; només en arribar a seixanta-tres anys aquest equilibri es trenca a favor de les dones. Llavors l'índex es perllonga de manera creixent a la resta d'edats fins que s'arriba a una relació de dues dones per cada baró a l'edat de vuitanta-cinc anys. Aquest indicador expressa d'una manera senzilla la supervivència més gran de les dones, encara que les diferències de mortalitat minven i l'equilibri per sexe se suavitza en les generacions més joves.

La longevitat masculina és inferior a la femenina, fet que es tradueix en un nombre més alt de dones a mesura que augmenta l'edat i en una esperança de vida superior de les dones, que en aquestes edats actualment presenta una diferència de quatre anys.

En gairebé totes les hipòtesis que s'estudien sobre l'evolució futura de l'esperança de vida de cadascun dels sexes, es tendeix a plantejar que la diferència en els anys de supervivència de cadascun dels sexes es reduirà a mesura que s'incorporin cohorts més plenes —no afectades pel conflicte civil i l'emigració de la primera meitat del segle XX— en les quals les dones han adoptat alguns dels hàbits dels homes i en les quals aquests, com a conseqüència de les polítiques de prevenció, han adoptat altres hàbits. Ara bé, alguns especialistes han cridat l'atenció sobre el fet que una supervivència més gran no implica un bon estat de salut i assenyalen que si es mesura l'esperança de vida lliure d'incapacitats (EVLI) les diferències entre ambdós sexes s'escurcen. El nombre d'anys obtingut per la resta de l'esperança de vida amb seixanta-cinc anys i l'EVLI són anys viscuts amb alguna discapacitat, que en els barons seria més petita que en les dones; aquest índex, en definitiva, mesura l'estat de salut i la qualitat de vida dels que sobreviuen.

Però, a més, la composició d'aquesta població segons lloc de naixença reflecteix la progressiva entrada de fluxos immigratoris: el 60% han nascut a les Illes Balears, el 26% en una altra comunitat autònoma i el 14% a l'estranger. L'observació generacional presenta notables contrastos: entre els nascuts abans de 1920, gairebé les tres quartes parts dels supervivents varen néixer a les Illes Balears, el 20% en una altra comunitat autònoma i el 8% a l'estranger. El percentatge dels nascuts a les Illes Balears descendeix a mesura que la generació de referència és més jove, mentre que els nascuts en una altra comunitat autònoma augmenten fins a representar el 29% en la generació de 1940 a 1942 i els nascuts a l'estranger augmenten fins al 22%.

Gràfic 11 | *Distribució de la població de 65 anys o més segons any de naixement i lloc de naixement*

Des del punt de vista de la nacionalitat, els primers moviments immigratoris procedents de l'estranger també queden de manifest. En les generacions dels més ancians, els espanyols representen el 94%; en la generació que ha començat a entrar a formar part del grup de seixanta-cinc anys o més (1940-1942), un 81% són espanyols i un 19% estrangers; d'aquests, nou de cada deu són europeus.

El 41% dels estrangers més grans de seixanta-quatre anys són alemanys; el 23%, anglesos; el 8%, francesos; el 5%, italians i el 3%, argentins. Encara que existeix certa heterogeneïtat, es comptabilitzen fins a vuitanta-tres nacionalitats distintes en aquest col·lectiu, alguns d'aquests integrats per efecte de reagrupaments familiars recents. La composició d'aquest grup d'edat mostra una concentració en aquestes nacionalitats que disminueix a mesura que la generació és més jove. Un dels canvis que en el futur pròxim experimentarà aquest grup d'edat ja s'ha iniciat amb l'entrada de la generació de 1940; de fet, en els pròxims anys entraran a formar part del grup de seixanta-cinc anys o més generacions en les quals la població estrangera cada vegada és més significativa.

Taula 5 | *Estructura i composició de la població de 65 anys o més resident a les I. Balears*

	Població	Espanyols			Estrangers		
		Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a altra CA	Nascuts a l'estranger	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a altra CA	Nascuts a l'estranger
Total	145.680	86.939	38.329	3.779	70	54	16.509
Gen. <1920	9.451	6.768	1.907	233	8	12	523
Gen. 1920	40.936	27.199	9.884	1.067	22	9	2.755
Gen. 1930	69.435	40.278	19.009	1.671	25	23	8.429
Gen.1940-42	25.858	12.694	7.529	808	15	10	4.802

Font: Revisió del padró 1-1-2008. IBESTAT

El col·lectiu d'estrangers grans entre els residents nascuts a principi del segle XX tot just tenia presència, però a mesura que avança el segle la seva importància creix. El comportament migratori de les Illes Balears es pot resumir en tres períodes: en el primer, la situació de precarietat que es vivia a la primera meitat del segle XX obliga els illencs a emigrar; en el segon, durant els anys seixanta, amb el principi del desenvolupament turístic, l'arxipèlag es converteix en lloc de destinació d'immigrants procedents d'altres comunitats autònomes amb una finalitat laboral i amb una intensitat més petita de fluxos europeus que busquen en l'arxipèlag un

lloc de retir; finalment, el tercer es caracteritza pels recents fluxos immigratoris procedents de l'estranger, caracteritzats per la seva intensitat, diversitat i per una finalitat fonamentalment laboral. Els estrangers grans (16.633 en el 2007) del primer corrent immigratori, amb l'excepció d'un reduït nombre d'incorporats recentment per reagrupament familiar, representen un de cada deu residents amb seixanta-cinc anys o més (en la mitjana nacional, constitueixen el 3,0% dels 7,5 milions de persones grans).

Taula 6 | *Població de 65 anys o més segons generació i nacionalitat. Illes Balears*

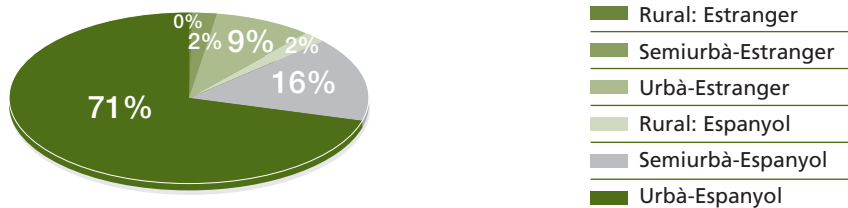
	Total	Gen. <1920	Gen. 1920	Gen. 1930	Gen.1940-42
Total	145.680	9.451	40.936	69.435	25.858
1. Espanyols	129.047	8.908	38.150	60.958	21.031
2. UE15	14.063	487	2.346	7.142	4.088
3. UE25	32	2	9	17	4
4. UE27	158	1	17	78	62
5. Resta Europa	504	18	100	255	131
6. Àfrica	251	2	20	160	69
7. Amèrica del nord	178	9	50	88	31
8. Amèrica central	181	3	32	87	59
9. Amèrica del sud	1.114	20	194	560	340
10. Àsia	139	1	17	83	38
11. Oceania	13	0	1	7	5

Font: IBESTAT

Segons les dades de l'Enquesta d'immigració del 2007, els estrangers tendeixen a agrupar-se segons la seva nacionalitat i estableixen les seves pròpies xarxes socials. En aquest marc general, destaquen municipis com Calvià, Andratx o Deià, on es concentren part dels britànics i els alemanys grans. Molts d'ells varen arribar i segueixen arribant per passar el temps de jubilació a les Illes Balears i són predominantment europeus. És una població que sovint comparteix la seva residència amb el seu país d'origen i que genera una sèrie de demandes pròpies.

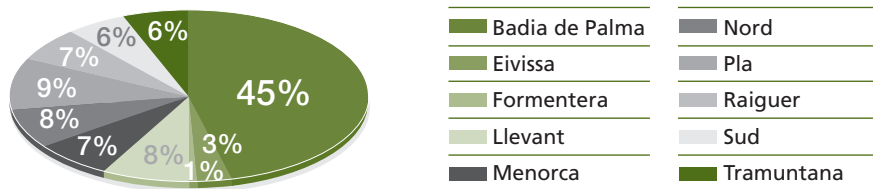
Només el 2% de la població de seixanta-cinc anys o més resideix en municipis de menys de 2.000 habitants; el 23% resideixen en municipis de 2.000 a 30.000 habitants i la resta (54%) es reparteix en municipis de més de 30.000 residents (Palma, Lluçmajor, Marratxí, Santa Eulàlia, Manacor, Calvià i Eivissa). Pel que fa als estrangers específicament, tres de cada deu viuen en municipis amb més de 30.000 habitants i a Palma i un 24%, en municipis entre 10.000 i 20.000 habitants.

Gràfic 12 | *Població de 65 anys o més segons zona de residència. Illes Balears*

La distribució de la població de seixanta-cinc anys o més es concentra a la badia de Palma (Andratx, Palma, Calvià, Lluçmajor i Marratxí), dada molt afectada per la grandària de Palma i també per la localització de residències col·lectives. Els indicadors de cada zona són més significatius: el Pla de Mallorca, constituït per municipis de l'interior, és l'àrea territorial més envellida, amb indicadors tan alts com els que caracteritzen els països més envellits; el segueix la zona del sud (Campos, Felanitx, Santanyí i Ses Salines) i la de Tramuntana. Eivissa, que està considerada com una sola zona, presenta uns indicadors inferiors.

Gràfic 13 | *Distribució de la població de 65 anys o més segons zona (nut) de residència. Illes Balears. Rev. padró 1-1-2008*

Taula 7 | *Indicadors d'envelliment segons nut. Revisió padró 1-1-2008*

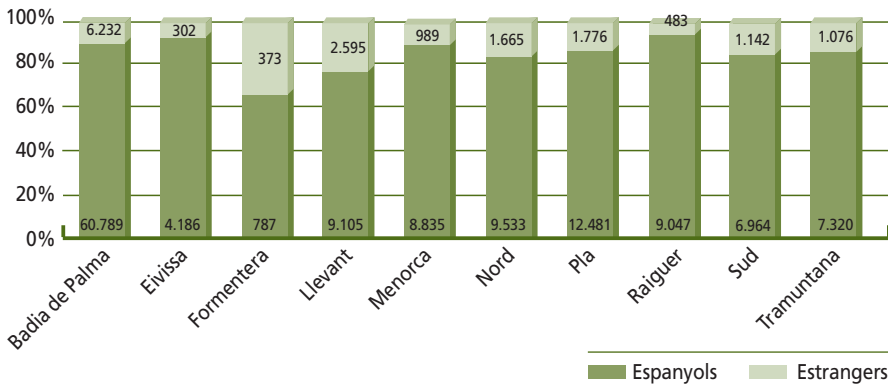
	Població	Pob. 65 i més	% Pob. 65 i més/pob total 65 i més	% Pob. 65 i més/pob. Nut	Índex d'envelliment	Índex de dependència	Índex de longevitat	% Estrang. majors/ Pob. 65 i més nut
Badia de Palma	526.167	67.021	46,01%	12,74%	80,36%	17,84%	12,47%	9,30%
Eivissa	125.053	13.402	9,20%	10,72%	70,34%	14,47%	3,76%	2,25%
Formentera	9.147	1.160	0,80%	12,68%	93,93%	17,18%	10,78%	32,16%
Llevant	71.060	10.771	7,39%	15,16%	90,83%	22,24%	12,39%	24,09%
Menorca	92.434	12.437	8,54%	13,46%	81,13%	19,23%	9,46%	7,95%

	Població	Pob. 65 i més	% Pob. 65 i més/pob total 65 i més	% Pob. 65 i més/pob. Nut	Índex d'envelliment	Índex de dependència	Índex de longevitat	% Estrang. majors/ Pob. 65 i més nut
Nord	73.157	11.198	7,69%	15,31%	93,41%	22,41%	12,36%	14,87%
Pla	35.882	7.506	5,15%	20,92%	137,12%	32,77%	22,93%	23,66%
Raiguer	64.581	9.530	6,54%	14,76%	84,31%	21,78%	12,71%	5,07%
Sud	44.615	7.595	5,21%	17,02%	113,34%	25,05%	15,27%	15,04%
Tramuntana	30.748	5.060	3,47%	16,46%	105,33%	24,23%	20,00%	21,26%

Font: IBESTAT

A Formentera, tres de cada deu residents grans són estrangers; al Llevant, el Pla i Tramuntana, dos de cada deu i al nord i al sud gairebé dos de cada deu; en canvi, al Raiguer i a Eivissa és on més poc pes tenen pel que fa a la població.

Gràfic 14 | Població de 65 anys o més segons nacionalitat i lloc de residència (nuts).

La meitat dels municipis de les Illes Balears tenen una edat mitjana superior a la mitjana de la comunitat i n'hi ha divuit que presenten percentatges de població superiors o similars als que tenen els països més envellits (superiors al 18%). El municipi més envellit és Ariany.

Altres característiques que definirien el perfil demogràfic del grup de persones grans són les relacionades amb l'estat civil i les formes de convivència. Segons dades elaborades per l'Institut Balear d'Estadística a partir de les microdades de *l'Enquesta sobre condicions de vida 2007*, el 61% de la població de seixanta-cinc anys o més està casada i el 32% és vidu; per sexes, es presenten notables diferències: el 37% dels barons és casat mentre que, pel

que fa a les dones, el 24% és casada i el 28% és vídua. Quant a les formes de convivència, al voltant del 21% de la població gran resideix en una llar unipersonal i la majoria són dones vídues. La notabilitat d'aquestes dades es troba en el fet que posen en relleu una dimensió més del procés d'envelliment: un sector important d'aquesta població viu en llars unipersonals (8% de les llars), la resta es reparteix en residències de la tercera edat o en nuclis familiars.

1.2. La població de vuitanta-cinc anys o més

L'augment de la població octogenària ha estat desigual entre les diferents autonomies però, en general, ha tingut unes variacions relatives superiors a les experimentades pel conjunt del grup de seixanta-cinc anys o més. Durant el període 1998-2008, el grup d'edat de seixanta-cinc anys o més a l'àmbit nacional va mantenir un creixement de 17% i a les Illes Balears del 22%; en canvi, el grup específic de vuitanta-cinc anys o més en el mateix interval de temps va experimentar una variació del 44% a Espanya i del 45% a les Illes Balears (taula 3 i gràfic 1).

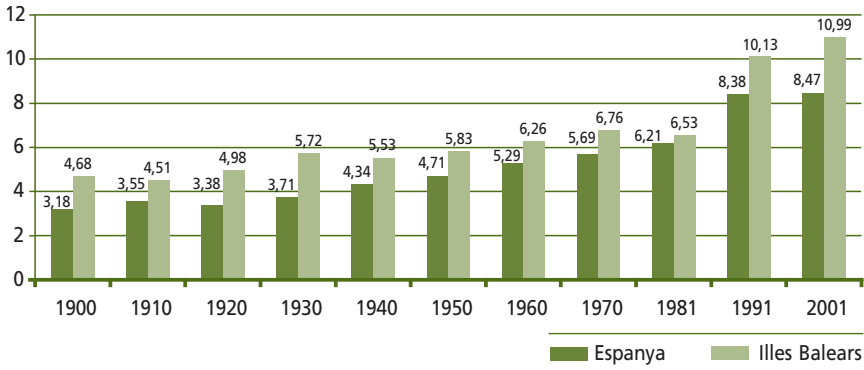
A les Illes Balears, segons les dades de la revisió del padró a primer de gener de 2008, es varen comptabilitzar 17.987 residents amb vuitanta-cinc anys o més, el 2% de la població espanyola amb la mateixa edat, amb un índex de longevitat (12,3%) similar a la mitjana nacional, encara que a gairebé dos punts de la comunitat autònoma de Castella i Lleó, que va obtenir l'índex més alt (15%). El nombre de dones en totes les autonomies és superior al d'homes, a causa de la supervivència més gran de les dones i de les conseqüències que varen tenir la Guerra Civil i l'emigració sobre les cohorts que en aquells dies vivien; amb l'entrada de noves generacions, aquest indicador tendirà a suavitzar-se (taula 8).

El cens de la població de les Illes Balears de 1900 va comptabilitzar 1.060 persones amb vuitanta-cinc anys o més; segons el padró de 1998, a les Illes Balears residien 12.437 persones d'aquest grup d'edat i segons la revisió del padró 2008, 17.987, amb increments anuals entre cinc-cents i mil persones. El guany en expectatives de vida es manifesta clarament en l'augment del pes relatiu d'aquest grup d'edat, si es comparen les xifres pel que fa a la població total al principi i al final del segle XX: el 1900 només el 0,34% de la població censada tenia vuitanta-cinc anys o més; el 1970 el percentatge es va elevar al 0,8% i va a passar a representar, segons el cens de la població del 2001, el 2%. L'índex de longevitat evidencia la seva tendència creixent: el 1900 suposava el 4,7% de la població més gran de seixanta-cinc anys; el 1970, el 6,8%; el 1991, el 8,5% i el 2001, l'11%. L'increment de la longevitat es va produir bàsicament en els últims anys del segle XX, afavorit pel fet que arribaren a seixanta-cinc anys generacions menys reduïdes però també amb una expectativa de vida més gran (gràfic 15).

Taula 8 | Població de 85 anys segons comunitat autònoma de residència. Variació 2008/1998

	Pob. 1998	Pob. 2008	Variació relativa 2008/1998	Índex de longevitat 1998	Índex de longevitat 2008	Homes-98	Homes-08	Dones-98	Dones-08
Espanya	657.990	938.040	42,56%	10,12%	12,29%	2.723.277	3.238.301	3.780.489	4.394.624
Andalusia	88.678	122.989	38,69%	8,87%	10,28%	421.152	510.703	578.308	685.743
Aragó	26.411	37.237	40,99%	10,72%	14,21%	107.010	113.441	139.395	148.630
Astúries	22.888	32.440	41,73%	10,33%	13,79%	90.415	95.919	131.118	139.396
I. Balears	12.437	17.987	44,62%	10,49%	12,35%	50.041	63.467	68.566	82.213
Canàries	17.907	24.971	39,45%	9,71%	9,49%	79.393	117.029	105.028	145.996
Cantàbria	10.353	14.972	44,62%	10,72%	13,95%	39.857	44.522	56.695	62.773
Castella i Lleó	62.586	85.580	36,74%	11,84%	15,01%	228.318	245.825	300.347	324.507
Castella-la Manxa	34.320	47.631	38,78%	10,35%	13,16%	146.987	159.335	184.556	202.700
Catalunya	105.958	153.698	45,06%	10,22%	12,85%	428.442	502.516	608.016	693.439
Com. Valenciana	57.946	87.312	50,68%	9,07%	10,73%	270.859	354.673	367.781	458.687
Extremadura	20.457	24.923	21,83%	10,61%	12,04%	82.365	88.707	110.453	118.356
Galícia	59.623	83.479	40,01%	11,33%	13,85%	214.330	250.013	311.698	352.849
Madrid	74.004	111.932	51,25%	10,20%	12,50%	288.402	362.917	437.169	532.504
Múrcia	13.763	19.672	42,93%	8,79%	10,14%	66.956	84.368	89.574	109.660
Navarra	10.667	15.451	44,85%	11,25%	14,44%	40.179	45.753	54.607	61.266
País Basc	33.697	48.312	43,37%	9,83%	12,03%	141.496	167.393	201.255	234.271
La Rioja	5.215	8.038	54,13%	10,62%	14,06%	21.302	24.852	27.814	32.326
Ceuta	587	721	22,83%	7,78%	8,34%	3.143	3.745	4.402	4.904
Melilla	484	695	43,60%	7,64%	9,23%	2.630	3.123	3.701	4.404

Font: Revisions del padró. Institut Nacional d'Estadística

Gràfic 15 | *Índex de longevitat. Censos 1900-2001*

La ràtio de masculinitat es manté en la mitjana nacional en 0,4 mentre que a les Illes Balears és 0,5. Segons la revisió del padró 2008, el nombre de dones amb vuitanta-cinc anys o més és el doble que el dels homes; concretament, es varen comptabilitzar 5.707 barons i 12.280 dones. No obstant això, la diferència de la variació relativa del període 1998-2008 (45% en els homes i 44% en les dones) reflecteix la tendència a equilibrar la ràtio homes/dones a mesura que entrin generacions no afectades per les circumstàncies històriques de la primera meitat de segle.

La població a les Illes Balears d'aquest grup d'edat està constituïda pels nascuts abans de 1923; són generacions que varen viure les circumstàncies històriques més difícils de la primera meitat del segle XX. Algunes d'aquestes, a més, varen viure l'epidèmia de grip de 1918, l'èxode emigratori a Llatinoamèrica i els efectes de la guerra civil, tant pel que fa a morts com a l'aturada de la natalitat que es va produir. La seva estructura actual està formada pels supervivents i la seva distribució reflecteix tant la inèrcia pròpia de la mortalitat com els guanys en supervivència. El conjunt d'aquestes generacions, sumant la seva data de naixença, eren inicialment 198.161. Actualment, el nombre de residents de la mateixa edat constitueix el 9% dels nascuts en l'agregat de les generacions. En les últimes taules de mortalitat utilitzades per a l'elaboració de les projeccions a curt termini publicades per l'INE, amb vuitanta-cinc anys l'esperança de vida presenta una evolució positiva de guany de vida el 2008, s'estableix en el cas de les Illes Balears una esperança de vida per a l'edat de vuitanta-cinc anys de 12,9 anys i de 13,8 anys el 2017.

Un grup minoritari però destacable és la població centenària. A Espanya, el nombre de centenaris segons el padró gairebé s'ha triplicat en l'interval de deu anys: el 1998 eren 5.806, el 2008 havien augmentat a 14.020. La població centenària balear el 1998 era tan

sols de 83 residents; deu anys després, en iniciar-se el 2008, s'havia triplicat i el nombre de residents centenaris era de 289, dels quals una tercera part (73) eren barons i la resta dones; és a dir, per cada tres barons han sobreviscut deu dones. El resident amb més edat de la nostra comunitat autònoma va néixer el 1899, té cent vuit anys i és un baró, encara que el màxim històric a què s'ha arribat va ser un menorquí que va morir quan havia fet ja cent catorze anys.

La prolongació de la vida més enllà dels cent anys ha deixat de ser una excepció i augmenta any rere any; aquest és un camp d'investigació que s'ha obert recentment entre els diferents experts en la matèria, la finalitat del qual és observar si les diferències regionals i territorials es deuen a les condicions vitals en què va transcórrer la vida d'aquestes persones.

La majoria de la població de vuitanta-cinc anys és espanyola i va néixer a Espanya. El 30% dels actuals supervivents d'aquestes generacions ha nascut fora de la comunitat autònoma; 3.915, en una altra comunitat autònoma i 1.521, a l'estranger. La seva distribució reflecteix l'impacte que va tenir l'etapa desenvolupista dels seixanta en l'estructura per edat de l'arxipèlag; per aquest motiu, si en les generacions més antigues gairebé no hi ha forans, a partir de la generació de 1920 aquests augmenten progressivament. Entre els nascuts a l'estranger, el 29% és espanyol, 391 són anglesos, 308 alemanys i 100 francesos.

Taula 9 | *Població de 85 anys o més segons edat, tipus de nacionalitat i lloc de naixement*

Any de naixement	Edat	Total	Espanyols	Estrangers	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a altra CA	Nascuts a l'estranger
Total	-	17.987	16.881	1.106	12.551	3.915	1.521
1899	108	1	1	0	1	0	0
1901	106	1	1	0	1	0	0
1902	105	3	3	0	1	1	1
1903	104	14	14	0	13	1	0
1904	103	11	10	1	9	1	1
1905	102	17	17	0	15	2	0
1906	101	30	30	0	22	7	1
1907	100	53	51	2	40	10	3
1908	99	94	87	7	67	18	9
1909	98	135	122	13	106	16	13
1910	97	182	168	14	125	40	17
1911	96	297	270	27	211	52	34
1912	95	384	359	25	267	79	38

Any de naixement	Edat	Total	Espanyols	Estrangers	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a altra CA	Nascuts a l'estranger
1913	94	540	498	42	402	82	56
1914	93	678	634	44	497	114	67
1915	92	920	875	45	682	175	63
1916	91	1.182	1.123	59	854	247	81
1917	90	1.374	1.306	68	960	304	110
1918	89	1.609	1.531	78	1.174	328	107
1919	88	1.926	1.808	118	1.329	442	155
1920	87	2.482	2.321	161	1.701	570	211
1921	86	2.818	2.627	191	1.916	639	263
1922	85	3.236	3.025	211	2.158	787	291

Font: Revisió del padró 1-1-2008. IBESTAT

Taula 10 | *Població de 85 anys o més segons lloc de naixement i nacionalitat. Rev. padró 1-1-2008*

Nacionalitat	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a altra CA	Nascuts a l'estranger
Total	17.987	12.551	3.915	1.521
Espanyols	16.881	12.540	3.902	439
UE-15	973	11	11	951
Resta UE-27	9	5	0	4
Resta Europa	35	0	1	34
Àfrica	5	0	0	5
Amèrica del nord	19	0	0	19
Amèrica central	12	0	0	12
Amèrica del Sud	51	0	1	50
Àsia	2	0	0	2

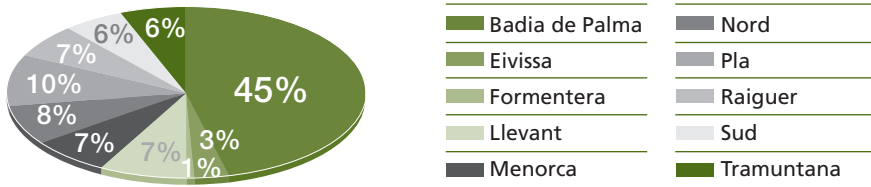
Font: IBESTAT

Mallorca, per la seva grandària, acull el 83% d'aquesta població i la resta es reparteix amb valors similars entre Eivissa i Menorca (7% cada illa) i un 1% a Formentera. En el cas de Menorca, sobresurt la dada perquè té una població total més petita que Eivissa però un pes similar. La realitat és que les dues illes tenen característiques demogràfiques oposades: Menorca té una població més envellida (una edat mitjana de 39,04), mentre que Eivissa és

l'illa amb l'indicador més baix (38,01). La distribució municipal indica una alta concentració en les localitats més grans, possiblement associades a l'existència de residències per a la tercera edat.

Les zones amb un índex de longevitat més elevat són Tramuntana i el Pla; hi ha un percentatge més petit de persones ancianes entre la població d'Eivissa i Menorca. Els municipis amb un índex de longevitat superior al 16% són Escorca, Estellencs, Alaró, Sant Joan, Felanitx, Vilafranca, Campanet, Valldemossa, Algaida i Porreres. En general, destaca la forta concentració en nuclis urbans o semiurbans molt concrets: a Mallorca, quatre de cada deu residents a l'illa viuen a Palma; a Menorca, sis de cada deu viuen a Maó o a Ciutadella; a Eivissa, també sis de cada deu resideixen a Eivissa (ciutat) o a Santa Eulàlia.

Gràfic 16 | *Població de 85 anys o més segons zona de residència (nut).*
Rev. 1-1-2008

En els pròxims anys, es continuarà el procés de canvi en l'estructura de la població de seixanta-cinc anys o més que ja es percep amb l'entrada de les primeres generacions dels anys quaranta. Aquestes noves generacions introduiran un volum més gran d'efectius, més heterogeneïtat en els seus orígens i expectatives de vida més altes.

Autora

SILVIA CARRETERO QUEVEDO

Pollença 1955. Llicenciada en Filosofia i Lletres. Tècnica des de 1990 de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears, especialitzada en estadístiques de població, elaboració i anàlisi.

